

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL PRAŠYMO NR. 1A-142/2020 PRIĖMIMO

2020 m. rugpjūčio 27 d. Nr. KT150-A-S139/2020

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Vaivai Matuizaitėi,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvartė pareiškėjo [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-142/2020.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Pareiškėjo prašymo rezoliucinėje dalyje Konstitucinio Teismo prašoma ištirti Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2020 m. gegužės 7 d. redakcija) 1 punkto atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29, 52 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pareiškėjas savo teisių pažeidimą sieja su Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos ir šios valdybos teritorinio skyriaus sprendimais, kuriais, apskaičiuojant pareiškėjui skiriamą pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, į pareiškėjo tarnybos laiką pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neįskaitytas laikotarpis nuo 1990 m. kovo 11 d. iki 1991 m. rugpjūčio 31 d. (1 metai 5 mėnesiai 20 dienu). Pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydamas panaikinti dėl jo priimtus Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos, jos teritorinio skyriaus sprendimus ir įpareigoti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinį skyrių perskaičiuoti pareiškėjo tarnybos stažą ir remiantis juo iš naujo apskaičiuoti pareiškėjui skiriamą pareigūnų ir karių valstybinę pensiją.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2018 m. gegužės 25 d. sprendimu patenkino

pareiškėjo skundą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2020 m. kovo 25 d. sprendimu tenkino Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinio skyriaus apeliacinį skundą, panaikino Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. gegužės 25 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – pareiškėjo skundą atmetė kaip nepagrįstą.

3. Pareiškėjo prašymas Konstituciniam Teismui pateiktas 2020 m. liepos 24 d.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

4. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį (2019 m. kovo 21 d. redakcija) kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje (2019 m. kovo 21 d. redakcija) nurodytas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai ir (ar) įstatymams neprieštaruoja ne bet kokie Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyti aktai, o tik tokie jose nurodyti aktai, kurių pagrindu priimtas sprendimas galėjo pažeisti šio asmens konstitucines teises ar laisves; pagal Konstituciją minėtas asmuo neturi teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu nebuvo priimta tokio sprendimo (*inter alia* 2019 m. lapkričio 6 d. sprendimas Nr. KT43-A-S31/2019, 2019 m. gruodžio 11 d. sprendimas Nr. KT64-A-S50/2019, 2020 m. vasario 18 d. sprendimas Nr. KT32-A-S29/2020).

5. Pažymėtina, kad nors, kaip minėta, pareiškėjo prašymo rezoliucinėje dalyje Konstitucinio Teismo prašoma ištirti Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2020 m. gegužės 7 d. redakcija) 1 punkto atitikimą Konstitucijai, iš prašymo ir jo priedų visumos matyti, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos ir jos teritorinio skyriaus sprendimai, su kuriais pareiškėjas sieja savo konstitucinių teisių pažeidimą, priimti Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 1 punkto (2015 m. birželio 25 d. redakcija) pagrindu.

Atsižvelgiant į tai, pareiškėjo prašymas Konstituciniam Teismui traktuotinas kaip prašymas ištirti, ar Konstitucijai neprieštaravo Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 1 punktas (2015 m. birželio 25 d. redakcija), galiojęs priimant minėtus sprendimus.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą, išnaudojęs visas teisinės gynybos priemones ir kitomis Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytomis sąlygomis, Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje (2019 m. kovo 21 d. redakcija) nurodytas asmuo kreipiasi dėl įstatymo (jo dalies) ar kito teisės akto (jo dalies), kurios (kurios) pagrindu priimtas sprendimas galėjo pažeisti šio asmens konstitucines teises ar laisves,

atitikties Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), Konstitucinis Teismas turi pareigą išnagrinėti šio asmens prašymą nepriklausomai nuo to, ar ginčijamas įstatymas arba kitas teisės aktas atitinkamos konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimo metu galioja, ar negalioja (2019 m. lapkričio 25 d. nutarimas, 2020 m. gegužės 20 d. sprendimas Nr. KT93-A-S88/2020).

6. Pareiškėjo prašymas grindžiamas teisiniais argumentais.

6.1. Pareiškėjo nuomone, ginčijamas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijai tiek, kiek pagal ją tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neprilyginamas faktinis tarnybos SSRS kariniuose, vidaus reikalų ministerijos ar kituose padaliniuose laikas po 1990 m. kovo 11 d., kai asmuo tokią tarnybą atliko Lietuvos Respublikos pareigūnų nurodymu ar pavedimu ir taip vykdė Lietuvai svarbias funkcijas, veikė Lietuvos Respublikos interesais ir Lietuvos Respublikos naudai.

6.2. Pareiškėjo teigimu, neteisinga tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neprilyginti faktinio Lietuvoje veikusių SSRS karinių komisariatų asmenų tarnybos SSRS ginkluotosiose pajėgose, pasienio tarnyboje, vidaus reikalų ir kitose tarnybose laiko po 1990 m. kovo 11 d. tik dėl to, kad asmuo neatitinka sąlygos būti pašauktas atlikti prievartinės būtiniosios karo tarnybos, nes minėtą tarnybą po 1990 m. kovo 11 d. atliko Lietuvos Respublikos pareigūnų nurodymu ar pavedimu, jos metu vykdė Lietuvai svarbias funkcijas, veikė Lietuvos Respublikos interesais ir Lietuvos Respublikos naudai, taigi buvo lojalus Lietuvos valstybei.

Pasak pareiškėjo, ginčijamoje nuostatoje nurodytos garantijos gali ir turi būti taikomos ir tiems asmenims, kurie po 1990 m. kovo 11 d. atliko tarnybą SSRS kariniuose, vidaus reikalų ministerijos ar kituose padaliniuose ir taip vykdė Lietuvos valstybei svarbias funkcijas, veikė Lietuvos Respublikos interesais ir Lietuvos Respublikos labui, taip, kaip yra taikomos SSRS vidaus reikalų ministerijos vidaus kariuomenės padaliniuose, vykdytose Lietuvos Respublikos teritorijoje veikusių pataisos reikalų sistemos įstaigų apsaugą ir kontrolę, tarnybą atlikusiems asmenims. Pareiškėjo teigimu, Lietuvos valstybės labui veikę asmenys turėtų būti prilyginami Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2020 m. gegužės 7 d. redakcija) 1 punkte nurodytoms asmenų grupėms, kurioms už tarnybą SSRS vidaus reikalų ministerijos vidaus kariuomenės padaliniuose, vykdytose Lietuvos Respublikos teritorijoje veikusių pataisos reikalų sistemos įstaigų apsaugą ir kontrolę, po 1990 m. kovo 11 d. tarnybos stažas pareigūnų ir karių pensijai skirti skaičiuojamas, nes jie toje tarnyboje liko siekdami padėti Lietuvai ir vykdė Lietuvai svarbias funkcijas bei veikė Lietuvos Respublikos interesais. SSRS ginkluotosiose pajėgose, pasienio tarnyboje, vidaus reikalų ir kitose tarnybose tarnavę asmenys, kaip ir pataisos darbų įstaigose ir tardymo izoliatoriuose tarnavę asmenys, buvo lojalūs Lietuvai ir galėjo prisiekti ištikimybę Lietuvai tik tada, kai Lietuva perėmė tų įstaigų apsaugą ir kontrolę. Asmenys, dirbdami SSRS ginkluotosiose pajėgose, pasienio

tarnyboje, vidaus reikalų ir kitose tarnybose ir veikę Lietuvos Respublikos interesais ir Lietuvos Respublikos labui, turėjo pagrįstą lūkestį, kad šis jų darbo laikotarpis bus įskaičiuotas į tarnybos laiką pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti.

6.3. Taigi Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 1 punkte (2015 m. birželio 25 d. redakcija) nustatius, kad į tarnybos laiką pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neįskaičiuojamas laikotarpis po 1990 m. kovo 11 d. SSRS ginkluotosiose pajėgose, pasienio tarnyboje, vidaus reikalų ir kitose tarnybose dirbusiems asmenims vien dėl to, kad jie jose liko dirbti ne dėl SSRS institucijų prievartos, o vykdydami Lietuvos Respublikos valdžios pareigūnų pavedimus, pažeistas Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas, 52 straipsnis, konstitucinis teisinės valstybės principas.

7. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2016 m. birželio 20 d. nutarime vertino *inter alia* Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 1 punkto (2015 m. birželio 25 d. redakcija) atitiktį Konstitucijai ir nusprendė, kad jame įtvirtintas teisinis reguliavimas tiek, kiek pagal jį tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti prilyginus faktinį tarnybos SSRS vidaus reikalų ministerijos vidaus kariuomenės padaliniuose vykdančią Lietuvos Respublikos teritorijoje veikusių pataisos darbų įstaigų ir tardymo izoliatorių apsaugos ir kontrolės funkcijas laiką iki 1990 m. kovo 11 d., tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neprilygintas faktinis tarnybos SSRS vidaus reikalų ministerijos vidaus kariuomenės padaliniuose vykdančią Lietuvos Respublikos teritorijoje veikusių pataisos darbų įstaigų ir tardymo izoliatorių apsaugos ir kontrolės funkcijas laikas nuo 1990 m. kovo 11 d. iki šių įstaigų apsaugą ir kontrolę perėmė Lietuva, prieštaravo Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

7.1. Konstitucinio Teismo 2016 m. birželio 20 d. nutarime sprendžiant dėl Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme įtvirtinto teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai, be kita ko, pažymėta, kad toje konstitucinės justicijos byloje nustatytos tam tikros išskirtinės aplinkybės, dėl kurių teisinga tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti prilyginti faktinį tarnybos kitų valstybių ginkluotosiose pajėgose, pasienio tarnyboje, vidaus reikalų ir kitose tarnybose po 1990 m. kovo 11 d. laiką ir dėl kurių atsirado tokie teisėti lūkesčiai, būdingos lojalių Lietuvos Respublikai SSRS vidaus reikalų ministerijai pavaldžių padalinių pareigūnų, vykdžiusių Lietuvos Respublikos teritorijoje veikusių pataisos darbų įstaigų ir tardymo izoliatorių apsaugą ir kontrolę, tarnybai; nėra jokio konstitucinio pagrindo tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti prilyginti faktinį tarnybos po 1990 m. kovo 11 d. kituose SSRS vidaus reikalų ministerijos vidaus kariuomenės ir vidaus reikalų padaliniuose, kitose SSRS ginkluotųjų pajėgų, pasienio tarnybos, muitinės, saugumo ir kitose tarnybose laiką (išskyrus, kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 22 d. nutarime, faktinį prievartinės karo tarnybos SSRS ginkluotosiose pajėgose, pasienio tarnyboje, vidaus reikalų ir kitose tarnybose laikotarpį po 1990 m. kovo 11 d.).

7.2. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2016 m. birželio 20 d. nutarime nevertino Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 1 punkte (2015 m. birželio 25 d. redakcija) įtvirtinto teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai pareiškėjo ginčijamu aspektu, t. y. tiek, kiek pagal šį teisinį reguliavimą tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neprilyginamas toks faktinis tarnybos SSRS ginkluotosiose pajėgose, pasienio tarnyboje, vidaus reikalų ir kitose tarnybose laikas po 1990 m. kovo 11 d., kai asmuo nurodytose institucijose atliko ne SSRS karinių komisariatų pašauktų asmenų prievartinę tarnybą, o tarnybą Lietuvos Respublikos pareigūnų nurodymu ar pavedimu. Kitaip tariant, Konstitucinis Teismas nenagrinėjo, ar pagal Konstituciją tarnyba SSRS ginkluotosiose pajėgose, pasienio tarnyboje, vidaus reikalų ir kitose tarnybose Lietuvos Respublikos pareigūnų nurodymu ar pavedimu po 1990 m. kovo 11 d. gali būti prilyginama tarnybai Lietuvos valstybei.

8. Konstatuotina, kad pareiškėjo prašymas ištirti, ar Konstitucijos 29, 52 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštaravo Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 1 punktas (2015 m. birželio 25 d. redakcija) tiek, kiek pagal jį tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neprilyginamas faktinis tarnybos SSRS kariniuose, vidaus reikalų ministerijos ar kituose padaliniuose laikas po 1990 m. kovo 11 d., kai asmuo tokią tarnybą atliko Lietuvos Respublikos pareigūnų nurodymu ar pavedimu ir taip vykdė Lietuvos Respublikai svarbias funkcijas, veikė Lietuvos Respublikos interesais ir Lietuvos Respublikos naudai, atitinka Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje (2019 m. kovo 21 d. redakcija) nurodyto asmens prašymui Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytus reikalavimus.

9. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pareiškėjo prašymas ištirti Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 1 punkto (2015 m. birželio 25 d. redakcija) tiek, kiek pagal jį tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neprilyginamas faktinis tarnybos SSRS kariniuose, vidaus reikalų ministerijos ar kituose padaliniuose laikas po 1990 m. kovo 11 d., kai asmuo tokią tarnybą atliko Lietuvos Respublikos pareigūnų nurodymu ar pavedimu ir taip vykdė Lietuvos Respublikai svarbias funkcijas, veikė Lietuvos Respublikos interesais ir Lietuvos Respublikos naudai, atitiktį Konstitucijos 29, 52 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui, yra priimtinas nagrinėti Konstituciniame Teisme.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25 straipsniu, 28 straipsnio 1 dalimi, 67¹ straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

Priimti nagrinėti pareiškėjo [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-142/2020 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29, 52 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui

neprieštaravo Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 1 punktą (2015 m. birželio 25 d. redakcija) tiek, kiek pagal jį tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti neprilyginamas faktinis tarnybos SSRS kariniuose, vidaus reikalų ministerijos ar kituose padaliniuose laikas po 1990 m. kovo 11 d., kai asmuo tokią tarnybą atliko Lietuvos Respublikos pareigūnų nurodymu ar pavedimu ir taip vykdė Lietuvos Respublikai svarbias funkcijas, veikė Lietuvos Respublikos interesais ir Lietuvos Respublikos naudai.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas